

Estimert mangel på helsepersonell - en grafisk framstilling av resultatene fra NAVs bedriftsundersøkelser

Siste faglige endring: 12. november 2021

Innhold

1. Innledning og oppsummering	3
2. Oversikt over estimert mangel på helsepersonell i 2021	7
3. Sykepleiere og spesialsykepleiere	9
4. Jordmødre	11
5. Helsefagarbeidere	12
6. Legespesialister	13
7. Allmennpraktiserende leger	14
8. Vernepleiere	15
9. Psykologer	17

Innledning og oppsummering

Innledning

I dette notatet oppsummerer Helsedirektoratet på en grafisk måte hva NAVs undersøkelser viser om estimert mangel på helsepersonell. NAV gjennomfører hvert år sin bedriftsundersøkelse, der de kartlegger etterspørsel etter og mangel på arbeidskraft. Virksomhetene blir spurt om de har mislyktes med å rekruttere arbeidskraft de siste tre månedene, om de har måttet ansette noen med annen kompetanse, og om årsaken er mangel på kvalifiserte søkere. Basert på svarene estimeres en mangel på de ulike yrkene. Den estimerte mangelen rundes av til nærmeste hele 50-tall. Estimert mangel tar altså utgangspunkt i den konkrete situasjonen for rekrutterende arbeidsgivere (hvis det for eksempel jobber mange med den aktuelle utdanningen i andre sektorer enn helse- og omsorgstjenestene, vil det altså likevel framstå som en mangel for arbeidsgiveren). Det skilles ikke mellom deltids- og heltidsstillinger.

Det er varierende grad av usikkerhet knyttet til estimatene, og NAV oppgir 95 %-konfidensintervaller, som innebærer at den faktiske mangelen med 95 prosent sannsynlighet vil ligge mellom den nedre og den øvre grensen som oppgis. Usikkerheten kommer fram av figurene i dette notatet. For mer informasjon om undersøkelsen og metoden som benyttes, se NAVs nettsider¹.

Merk at undersøkelsen for 2020 ble gjennomført tidlig i 2020, før covid-19-pandemien kom til Norge, mens undersøkelsen for 2021 ble gjennomført i februar-mars i 2021. Dette kan påvirke resultatene.

Vi opplyser også om den faktisk observerte mangelen som ligger til grunn for estimatene, og hvilke deler av helse- og omsorgstjenestene som har rapportert om mangel (basert på SSBs standard for næringsgruppering). Tallene er kun ment som en omtrentlig pekepinn på hvor det er en mangel. Vi vil understreke at disse tallene kun gir informasjon om den observerte mangelen blant årets respondenter. De tar ikke hensyn til hvor mange fra den aktuelle yrkesgruppen som jobber i de ulike næringene og gir ikke informasjon om hvor mange virksomheter i næringen som ikke opplever mangel. Tallene bør derfor ikke leses isolert.

Helsedirektoratet vil takke NAV for at de har delt statistikk om mangel på helsepersonell. Helsedirektoratet står alene ansvarlig for grafisk framstilling og beskrivelse av statistikken i dette notatet.

¹

<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/arbeid-og-velferd/arbeid-og-velferd/bedriftsur>

Om leger i yrkesklassifiseringen i undersøkelsen

NAV benytter en standard for yrkesklassifisering som kalles STYRK-08, som bygger på International Standard Classification of Occupations (ISCO). I klassifiseringssystemet finnes det to kategorier for leger; allmennpraktiserende leger og legespesialister. I en norsk kontekst, der mange allmennleger er spesialister i allmennmedisin, er ikke dette gjensidig utelukkende kategorier, og trolig har noen virksomheter rapportert inn spesialister i allmennmedisin som "legespesialister". Det vil være naturlig å kategorisere leger med godkjent spesialitet innen alle andre spesialiteter enn allmennmedisin, som "legespesialister". Dessverre vil ikke leger i spesialisering (som ikke er i spesialisering i allmennmedisin), passe naturlig inn i noen av disse kategoriene. Disse utfordringene gjør det vanskelig å tolke resultatene for leger og det bør tas hensyn til ved neste revidering av STYRK.

Oppsummering

Sykepleiere

- NAV estimerer en mangel på ca. 5 350 sykepleiere i 2021.
- Estimatet er basert på en observert mangel på 1 026 sykepleiere.
- Reell mangel vil med 95 prosent sannsynlighet ligge mellom 4 075 og 7 029 sykepleiere.
- Statistikken kan tyde på at det var en økende mangel i perioden 2014 til 2018, før det var relativt stabilt i perioden 2018 til 2020, og deretter en økt mangel i 2021, men det er altså usikkerhet knyttet til estimatene.

Spesialsykepleiere

- NAV estimerer en mangel på ca. 1 450 spesialsykepleiere i 2021.
- Estimatet er basert på en observert mangel på 274 spesialsykepleiere.
- Reell mangel vil med 95 prosent sannsynlighet ligge mellom 987 og 2 030 spesialsykepleiere.
- Estimatet har økt i 2021. Det har vært såpass stor usikkerhet rundt estimatene for enkelte år, at det blir vanskelig å tolke utviklingen over tid, men det er liten tvil om at mangelen de siste fire årene har vært større enn årene før 2018.

Jordmødre

- NAV estimerer en mangel på ca. 132 jordmødre,
- Estimatet er basert på en observert mangel på 25 jordmødre.
- All observert mangel er innen "alminnelige somatiske sykehus", med ett unntak (mangel på én jordmor innen "generell offentlig administrasjon").
- Reell mangel vil med 95 prosent sannsynlighet ligge mellom 43 og 212 jordmødre.
- Det er først fra og med 2019 at NAVs undersøkelse har fanget opp en mangel på jordmødre. Den estimerte mangelen har økt noe fra 2020 til 2021.

Helsefagarbeidere

- NAV estimerer en mangel på ca. 1 900 helsefagarbeidere.
- Estimatet er basert på en observert mangel på 163 helsefagarbeidere.
- Reell mangel vil med 95 prosent sannsynlighet ligge mellom 1 375 og 2 500 helsefagarbeidere.
- Estimatet er nesten uforandret fra 2020. Mangelen på helsefagarbeidere har trolig vært høyere de siste fire årene enn i årene før.

Legespesialister

- NAV estimerer en mangel på ca. 1 450 legespesialister.
- Estimatet er basert på en observert mangel på 250 legespesialister
- En stor del av den observerte mangelen er innen psykisk helsevern.
- Reell mangel vil med 95 prosent sannsynlighet ligge mellom 867 og 1 885 legespesialister.
- Estimert mangel på legespesialister har økt i 2021, etter at estimatet økte også i 2020, men det er usikkerhet rundt estimatene, særlig for 2021.

Allmennpraktiserende leger

- Det er en estimert mangel på ca. 100 allmennpraktiserende leger.
- Estimatet er basert på en observert mangel på 15 leger.
- NAV skriver at reell mangel med 95 prosent sannsynlighet vil ligge mellom 35 og 138 leger.
- Estimatet har økt fra 50 til 100 i 2021, men estimatene er svært usikre.
- Merk at det også er observert en mangel på seks legespesialister innen "allmenn legetjeneste". Dersom dette dreier seg om mangel på spesialister i allmennmedisin, noe som er nærliggende å anta, vil det føre til en underestimert mangel på allmennpraktiserende leger.

- For mangel på allmennpraktiserende leger, vil trolig fastlegelister uten fast lege gi et mer presist bilde av situasjonen. Pr. oktober 2021 var det drøyt 200 fastlegelister uten fast lege, men mange av disse er bemannet av vikar, slik at det ikke vil være en mangel på 200 individer.

Vernepleiere

- NAV estimerer en mangel på ca. 600 vernepleiere.
- Estimert er basert på en observert mangel på 110 vernepleiere.
- Reell mangel vil med 95 prosent sannsynlighet ligge mellom 356 og 943 vernepleiere.
- Estimert mangel er litt lavere enn i 2020, men den tilsynelatende reduksjonen kan være tilfeldig. Mangelen de siste årene er klart høyere enn i 2014 og 2015.

Psykologer

- NAV estimerte en mangel på 400 psykologer i 2021.
- Estimert er basert på en observert mangel på 74 psykologer.
- Reell mangel vil med 95 % sannsynlighet ligge mellom 268 og 567 psykologer.
- Estimert er litt lavere enn i 2019 og 2020, men det er usikkerhet rundt disse estimatene. Mangelen er høyere enn i årene før 2019.
- Merk at NAV benytter en bred definisjon av psykologer. Vi vet ikke sikkert hvor stor del av mangelen som gjelder kliniske psykologer, men det aller meste av den observerte mangelen er i sykehus og institusjoner og poliklinikker innen psykisk helsevern.

Andre helseyrker med estimert mangel i 2021

I tillegg til de nevnte yrkesgruppene, som har egne kapitler i dette notatet, ble det i 2021 estimert en mangel på følgende grupper:

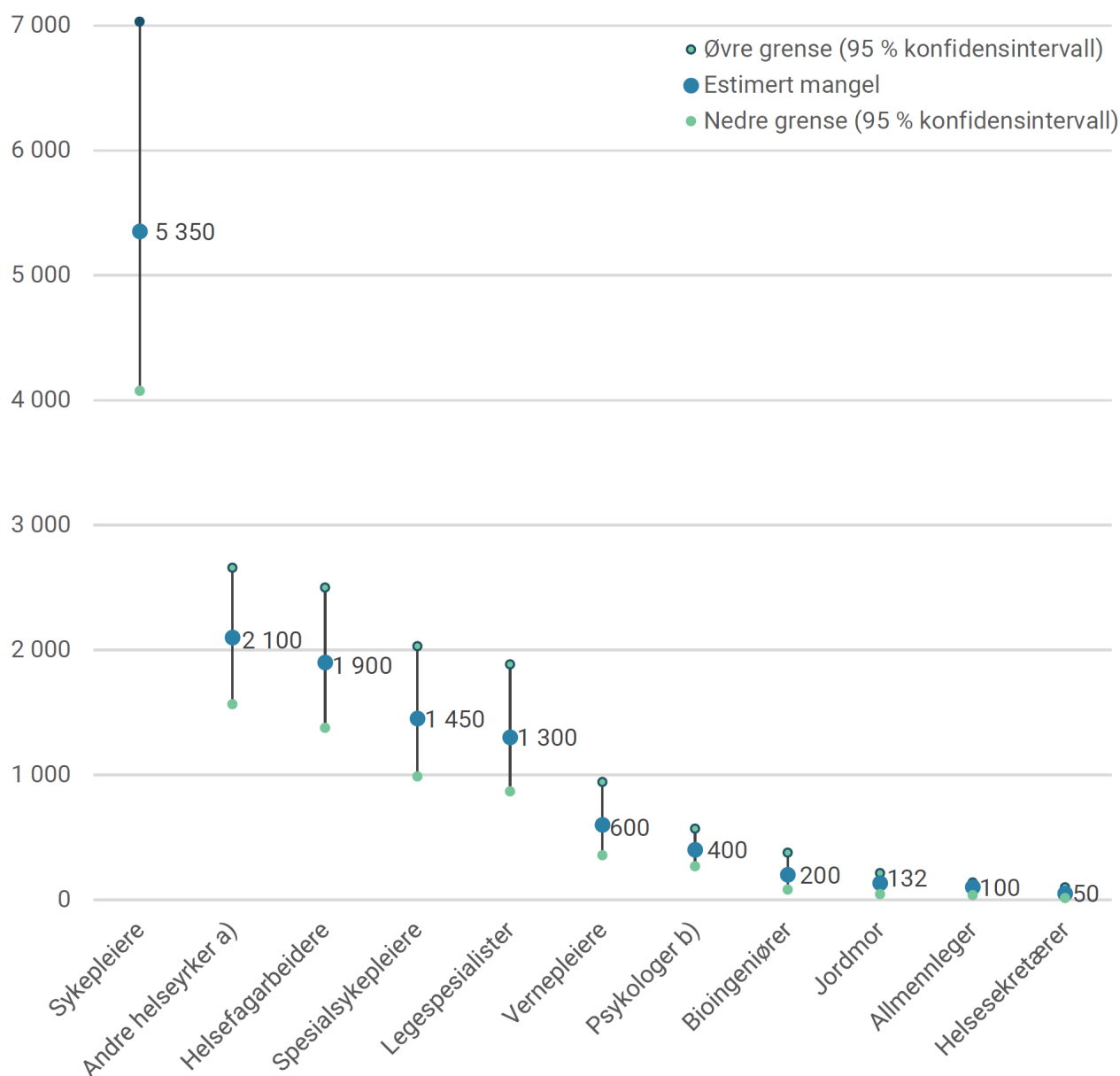
- 2 100 personer innen "andre helseyrker": Basert på en observert mangel på 258. Dette er en samlekategori for helseyrker som respondentene ikke finner blant yrkestitlene som de kan velge mellom i STYRK-08-standarden. Gruppen er med andre ord løst definert, og estimatene varierer mye fra år til år.
- 200 bioingeniører: Reell mangel er med 95 prosent sannsynlighet mellom 79 og 375 bioingeniører. Estimert har økt fra 50 i 2020, og tidligere har estimatet vekslet mellom 0 og 50. Den tydelige økningen i 2021 kan henge sammen med økt etterspørsel etter bioingeniører under covid-19-pandemien. Estimert er basert på en observert mangel på 27 bioingeniører, hvorav halvparten ved alminnelige somatiske sykehus og halvparten ved medisinske laboratorietjenester.
- 50 ledere av eldreomsorg og 100 ledere av helsetjenester: En estimert mangel på 50 innebærer at mangelen er nærmere 50 enn 0. Den estimerte mangelen er basert på en observert mangel på 4 ledere i eldreomsorg og 10 ledere av helsetjenester. Den observerte mangelen i eldreomsorg er innen somatiske sykehjem, mens den observerte mangelen på ledere av helsetjenester er i institusjoner i psykisk helsevern, somatiske sykehjem, bofellesskap for psykisk utviklingshemmede og dagsentra/aktivitetssentra for eldre og funksjonshemmede. Dette tyder på at det er overlapp mellom kategoriene for ledere for eldreomsorg og helsetjenester.
- 50 helsesekretærer: Den estimerte mangelen er basert på en observert mangel på 6 helsesekretærer. Reell mangel er med 95 prosent sannsynlighet mellom 13 og 99 helsesekretærer. Estimert mangel på 50 innebærer altså at mangelen er nærmere 50 enn 0, og estimert mangel på helsesekretærer veksler normalt mellom 0 og 50 (unntaket er 2017, da estimatet var 100).

Helsepersonellgrupper uten estimert mangel i 2021

- Det var ikke estimert mangel på tannleger, farmasøyter, radiografer mv. eller protese- og tannteknikere i 2021. Det vil altså si at estimert mangel var nærmere 0 enn 50.

<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/arbeid-og-velferd/arbeid-og-velferd/bedriftsur>

Oversikt over estimert mangel på helsepersonell i 2021

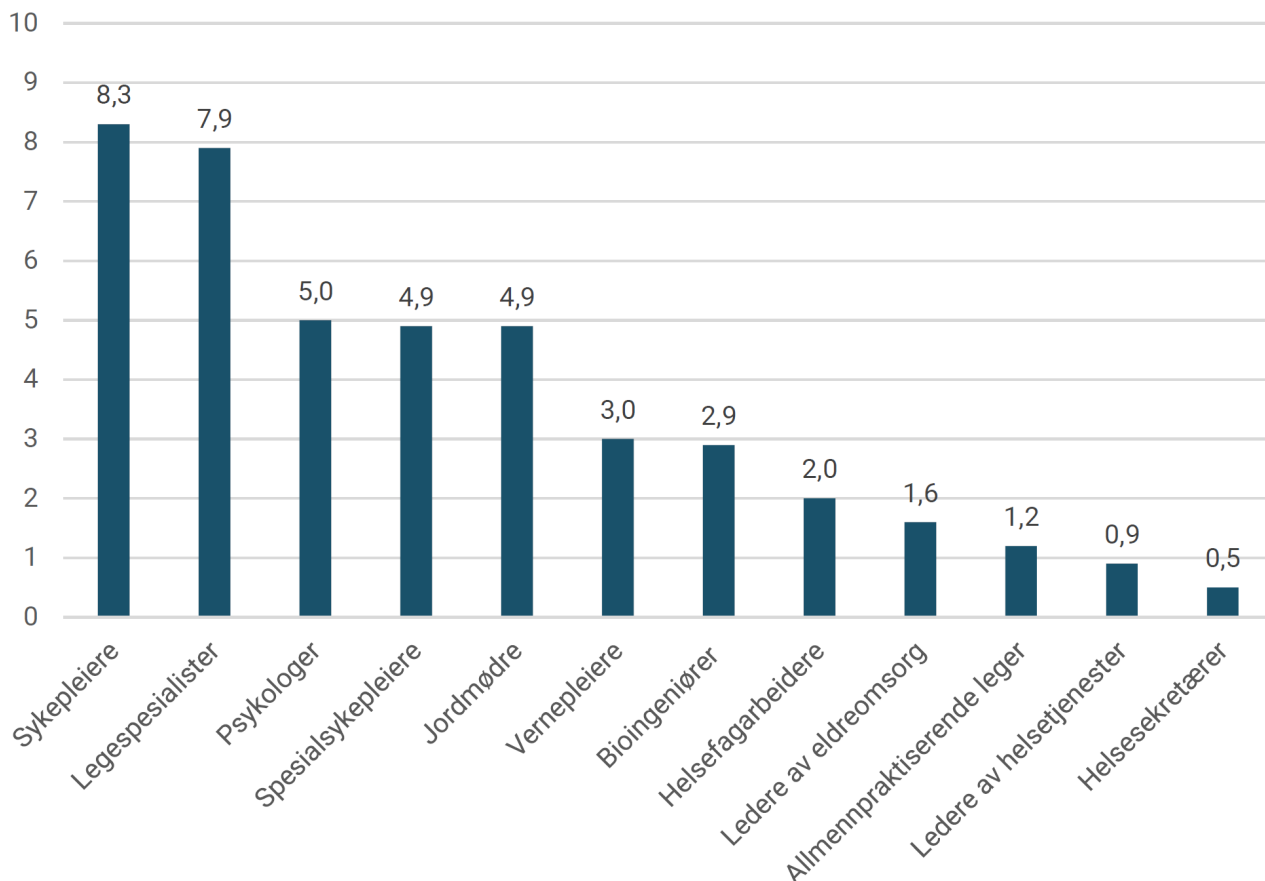

Figur 1. Oversikt over estimert mangel på ulike helseyrker. NAVs bedriftsundersøkelse 2021.

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2021. Estimaten er stort sett rundet av til nærmeste 50 (unntaket er jordmødre). Den reelle mangelen er med 95 prosent sannsynlighet langs de vertikale linjene. a) Gruppen "andre helseyrker" omfatter helsepersonell som ikke er klassifisert som en av de andre yrkesgruppene i standard for yrkesklassifisering (STYRK-08), som NAV benytter i undersøkelsen. b) Merk at NAV benytter en bred definisjon av psykologer, og at vi ikke vet hvor stor del av mangelen som gjelder psykologer slik Helsedirektoratet definerer det (kliniske psykologer), men figur 14 under viser at det meste av den observerte mangelen er i spesialisthelsetjenesten. I tillegg til yrkesgruppene som er vist i figuren, estimeres det en mangel på 50 ledere av eldreomsorg og 100 ledere av helsetjenester. Det har i liten grad vært mangel på bioingeniører og helsesekretærer tidligere år, og disse har ikke egne figurer i notatet.

Ulike yrkesgrupper varierer i størrelse, og den absolutte mangelen sier i seg selv ikke hvor stramt arbeidsmarkedet er for de ulike gruppene. NAV benytter derfor en såkalt "stramhetsindikator", som er

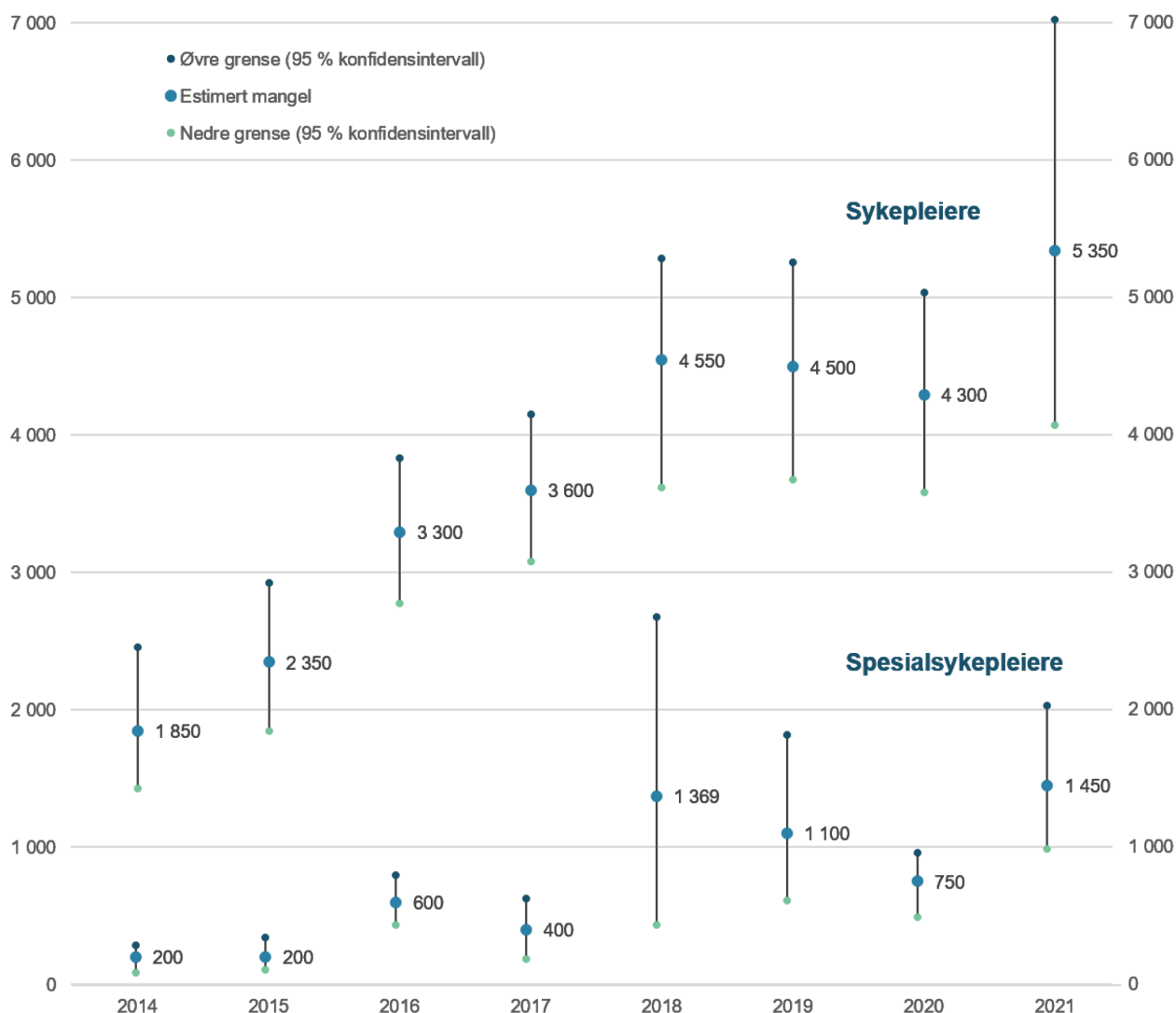
forholdstallet mellom mangelen på arbeidskraft og ønsket sysselsetting, hvor ønsket sysselsetting er lik den faktiske sysselsettingen pluss mangelen. Stramhetsindikatoren uttrykker dermed hvor stor andel av den ønskede sysselsettingen den estimerte mangelen utgjør. NAV forklarer at et høyt forholdstall indikerer et stramt arbeidsmarked, noe som isolert sett indikerer et problem med å rekruttere arbeidskraft til virksomhetene. Figuren viser at det er størst mangel på sykepleiere også målt med NAVs stramhetsindikator, men at rekkefølgen for øvrige yrker er endret sammenlignet med figur 1.

Figur 2. Mangel på helsepersonell i 2021, målt med NAVs stramhetsindikator. Kilde:

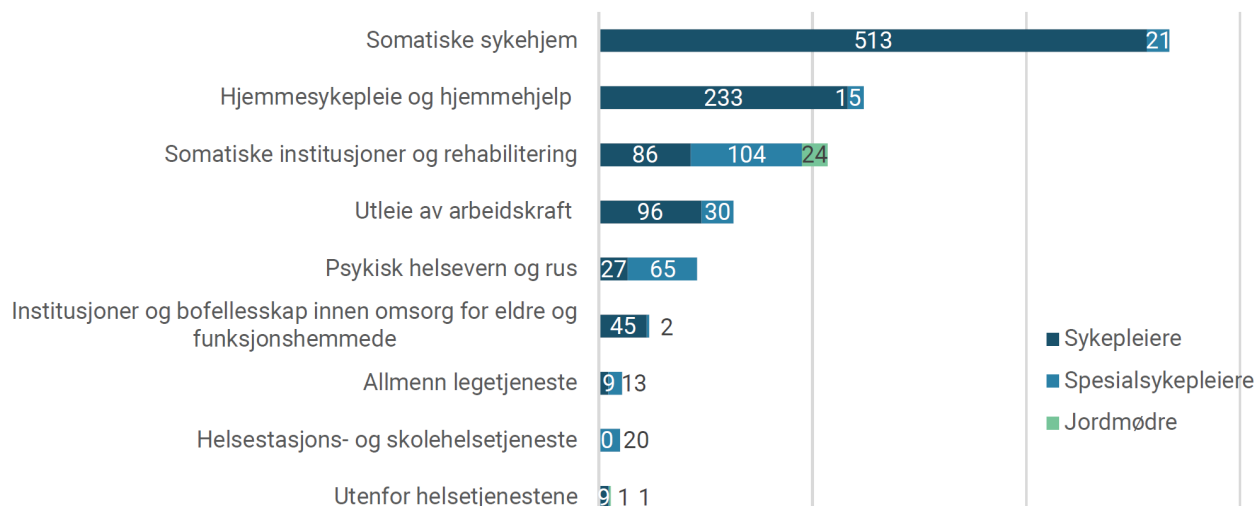
Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2021. Stramhetsindikatoren angir forholdstallet mellom mangelen på arbeidskraft og ønsket sysselsetting (ønsket sysselsetting er den faktiske sysselsettingen pluss mangelen). Det er ikke beregnet stramhet for den løst definerte kategorien "andre helseyrker".

Sykepleiere og spesialsykepleiere

Figur 3. Estimert mangel på sykepleiere og spesialsykepleiere.

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2014-2021. Den reelle mangelen er med 95 prosent sannsynlighet langs de vertikale linjene.

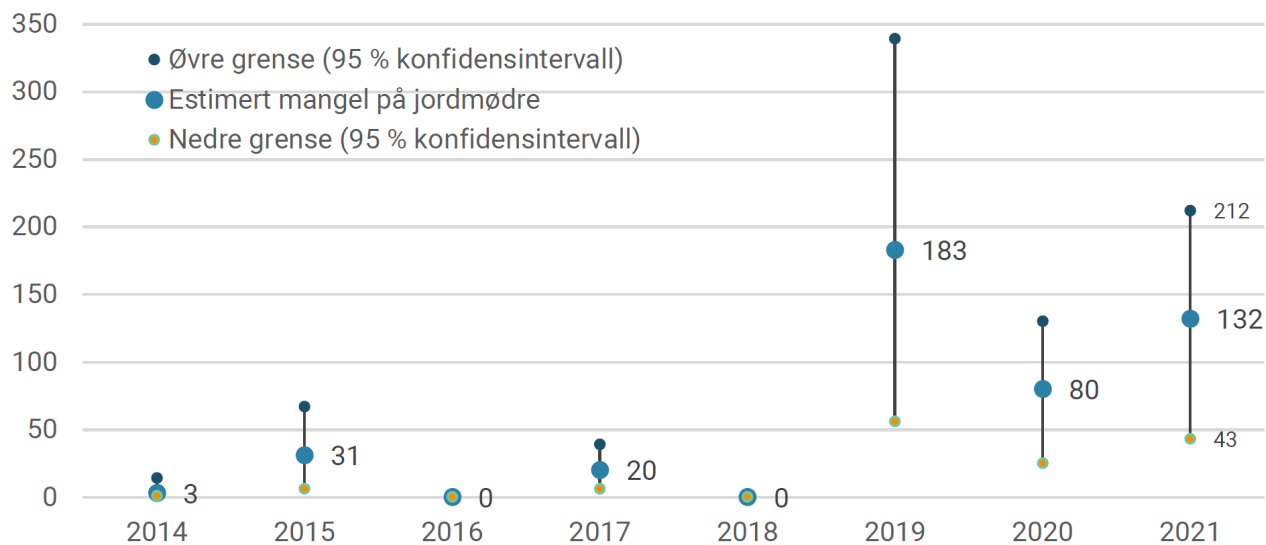

Figur 4. Observert mangel på sykepleiere, spesialsykepleiere og jordmødre, fordelt på deltjenester. 2021.

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2021. Tallene for observert mangel, som danner grunnlaget for estimert mangel, gir kun informasjon om den observerte mangelen blant årets respondenter og bør ikke leses isolert. Mangelen innen "institusjoner og bofellesskap innen omsorg for eldre og funksjonshemmede" inkluderer mangel i bofellesskap for psykisk utviklingshemmede, bofellesskap for eldre og funksjonshemmede med fast tilknyttet personell hele eller deler av døgnet, avlastningsboliger/-institusjoner og barneboliger. "Somatiske institusjoner og rehabilitering" inkluderer "alminnelige somatiske sykehus", "somatiske spesialsykehus" og "rehabiliterings- og opptreningsinstitusjoner". Merk at helsesykepleiere er definert som spesialsykepleiere (mangelen i helsestasjons- og skolehelsetjenesten kan henge sammen med dette).

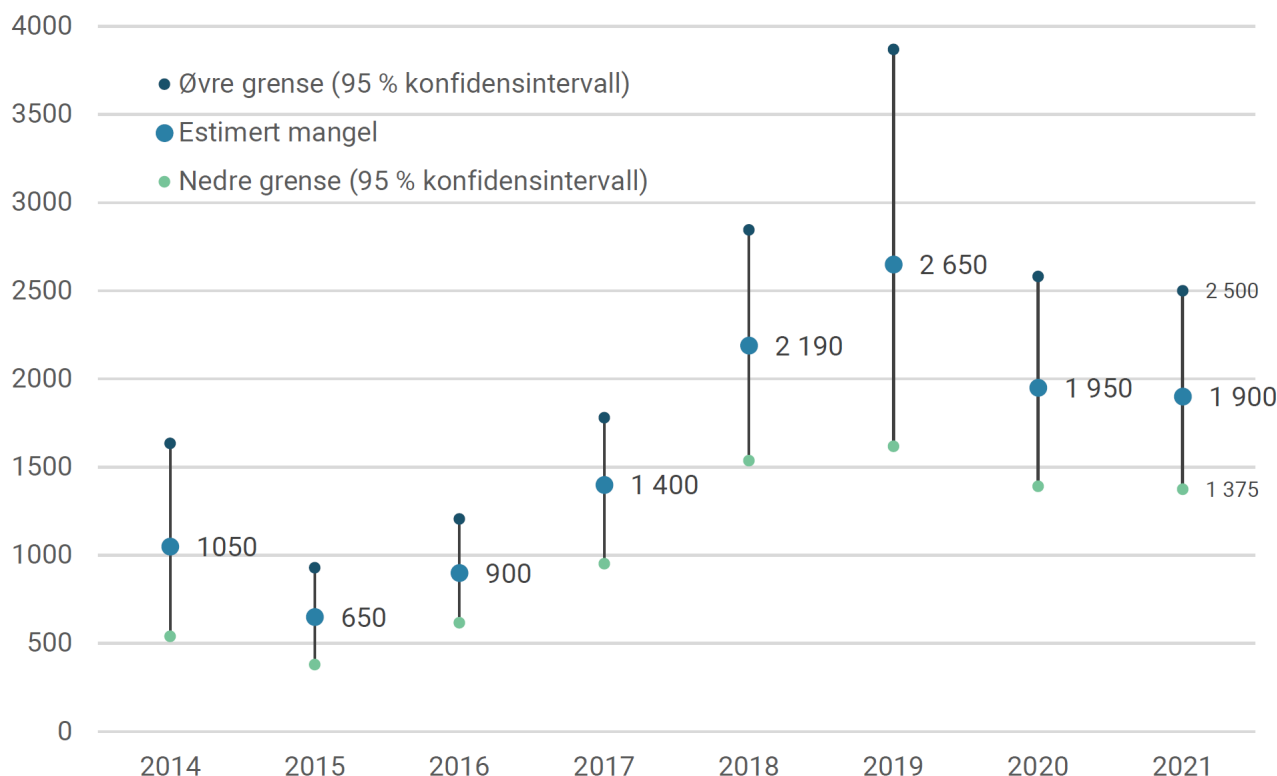
Jordmødre

Figur 5. Estimert mangel på jordmødre. NAVs bedriftsundersøkelser, 2014-2021.

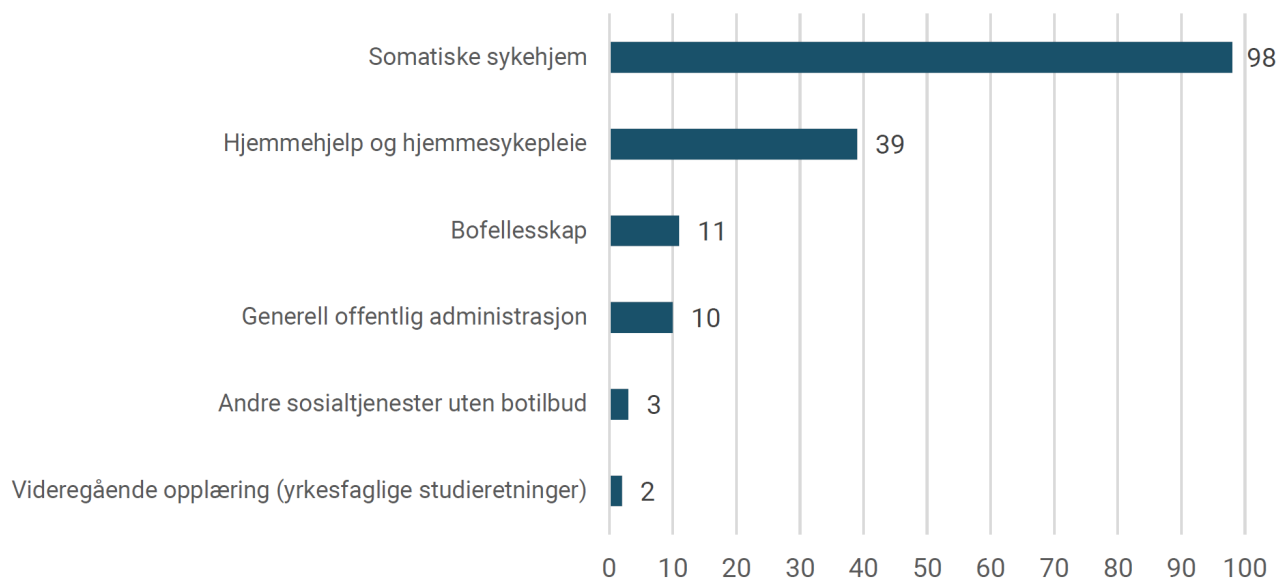
Kilde: NAVs bedriftsundersøkelser, 2014 til 2021. Den observerte mangelen er nesten utelukkende i somatiske sykehus (se figur 4 over). Den reelle mangelen er med 95 prosent sannsynlighet langs de vertikale linjene.

Helsefagarbeidere

Figur 6. Estimert mangel på helsefagarbeidere. NAVs bedriftsundersøkelser, 2014-2021.

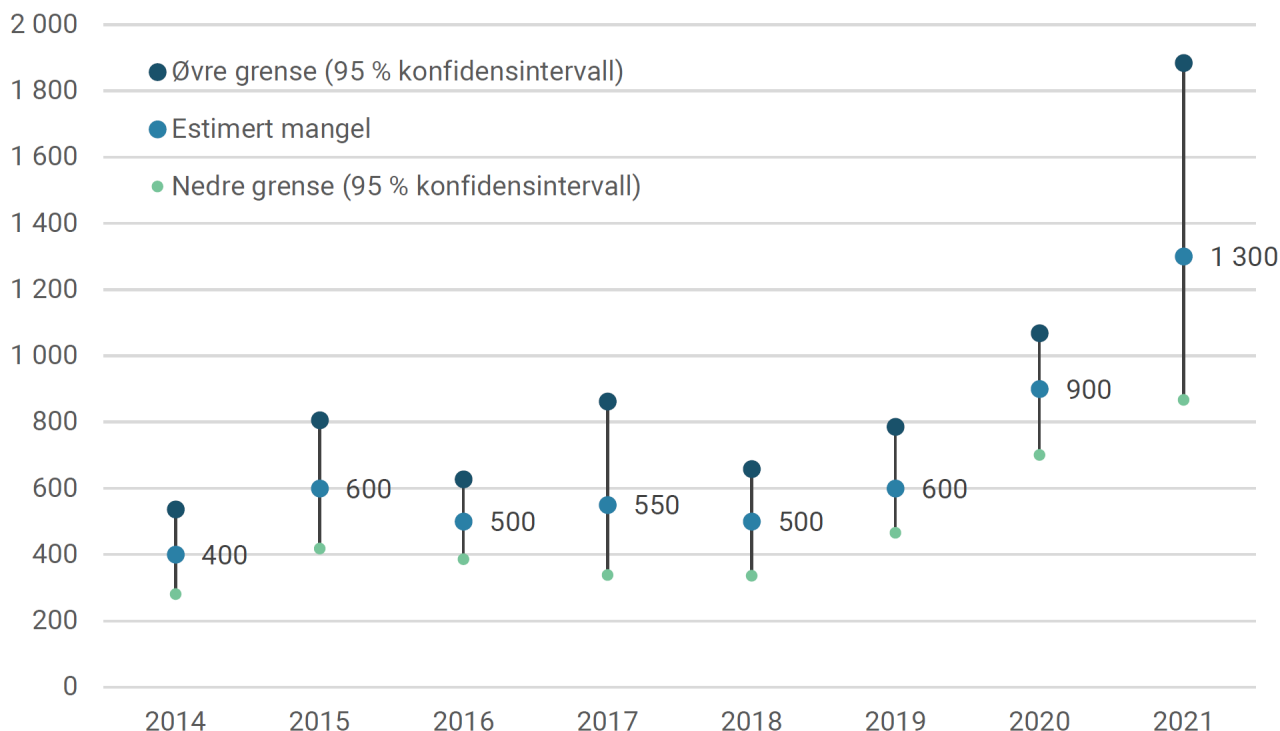
Kilde: NAVs bedriftsundersøkelser, 2014 til 2021. Estimatenes er rundet av til nærmeste 50. Den reelle mangelen er med 95 prosent sannsynlighet langs de vertikale linjene.

Figur 7. Observert mangel på helsefagarbeidere, fordelt på deltjenester. 2021.

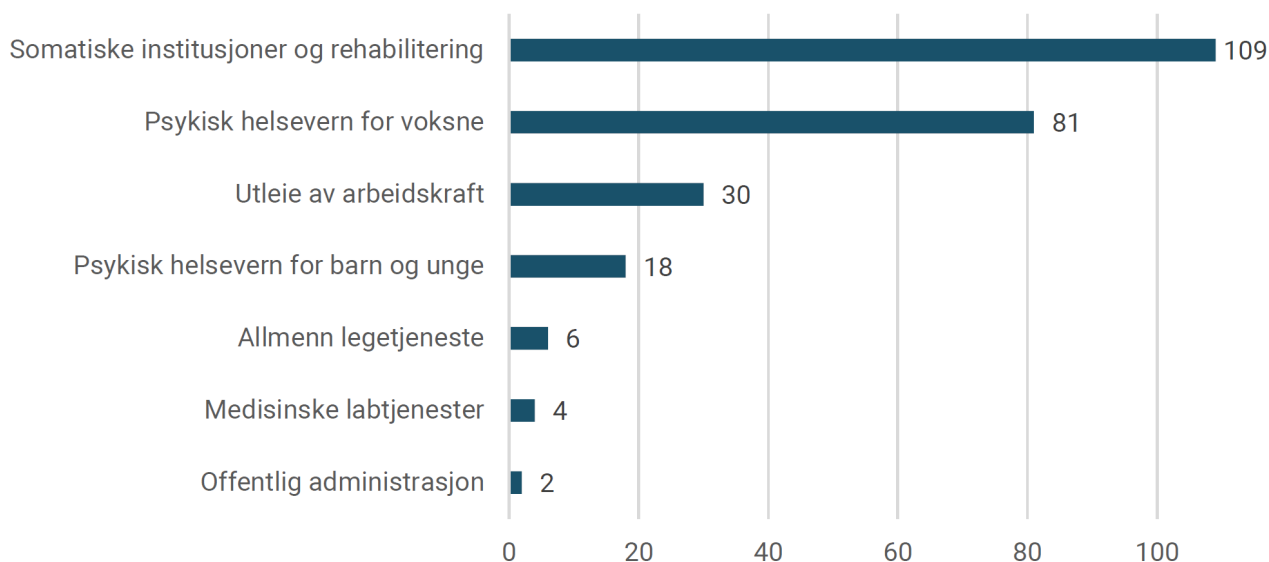
Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2021. Tallene for observert mangel, som danner grunnlaget for estimert mangel, gir kun informasjon om den observerte mangelen blant årets respondenter og bør ikke leses isolert. Bofellesskap inkluderer bofellesskap for psykisk utviklingshemmede og bofellesskap for eldre og funksjonshemmede med fast tilknyttet personell hele eller deler av døgnet.

Legespesialister

Figur 8. Estimert mangel på legespesialister. NAVs bedriftsundersøkelser, 2014-2021.

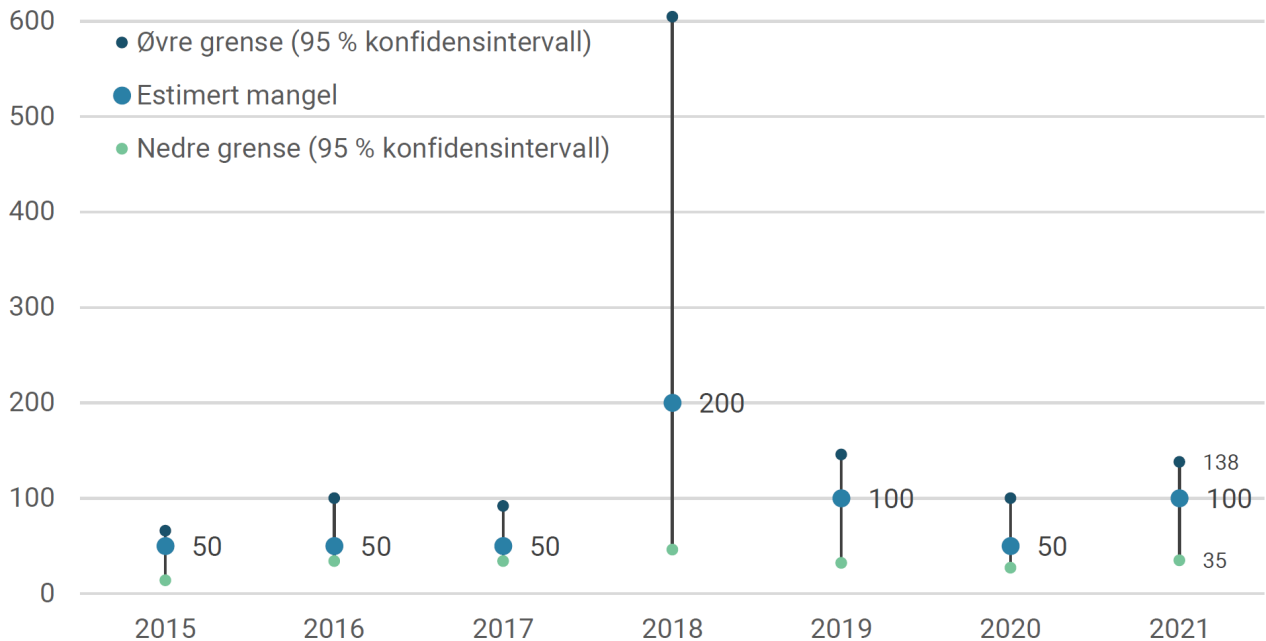
Kilde: NAVs bedriftsundersøkelser, 2014 til 2021. Estimatenes er rundet av til nærmeste 50. Den reelle mangelen er med 95 prosent sannsynlighet langs de vertikale linjene.

Figur 9. Observert mangel på legespesialister, fordelt på deltjenester. 2021.

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2021. Tallene for observert mangel, som danner grunnlaget for estimert mangel, gir kun informasjon om den observerte mangelen blant årets respondenter og bør ikke leses isolert. Psykisk helsevern for henholdsvis barn/unge og voksne inkluderer også poliklinikker. "Somatiske institusjoner og rehabilitering" inkluderer "alminnelige somatiske sykehus" (105), "somatiske spesialsykehus" (3) og "rehabiliterings- og opptreningsinstitusjoner" (1).

Allmennpraktiserende leger

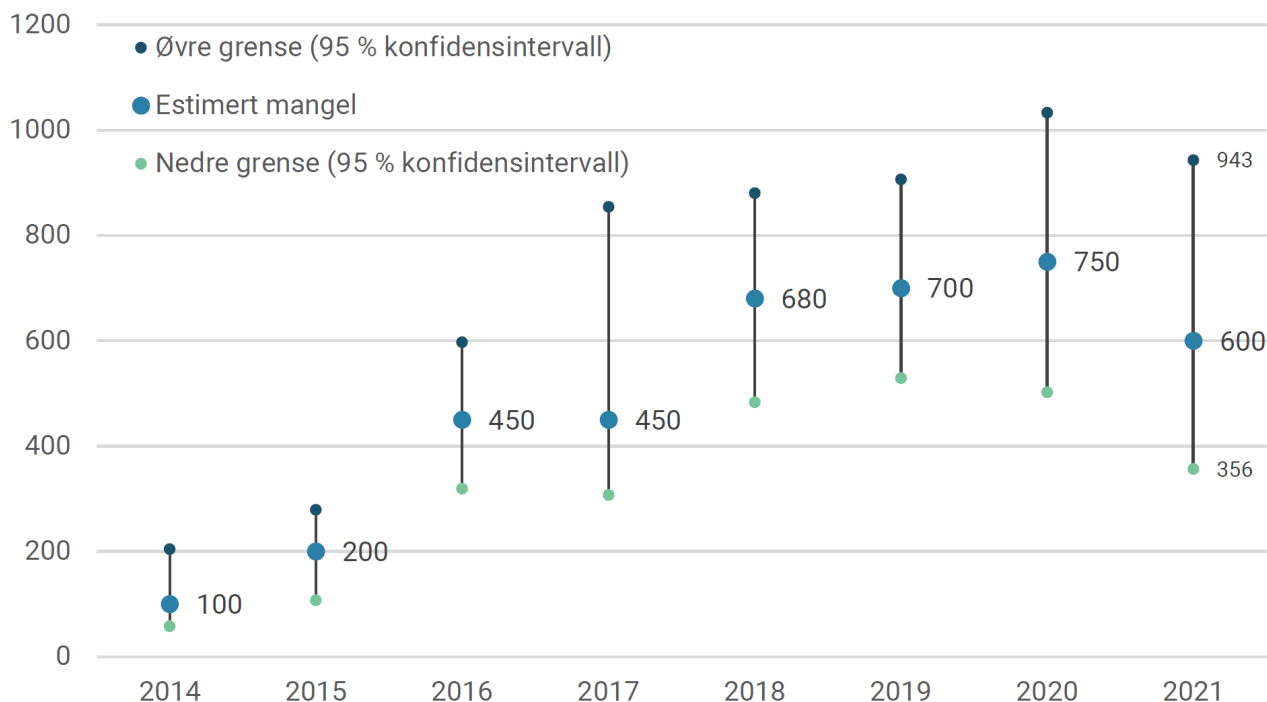

Figur 10. Estimert mangel på allmennpraktiserende leger. NAVs bedriftsundersøkelser, 2014-2021.

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelser, 2014 til 2021. Estimatenes er rundet av til nærmeste 50. Den reelle mangelen er med 95 prosent sannsynlighet langs de vertikale linjene. Merk at det i 2021 er observert mangel på seks legespesialister i næringen "allmenn legetjeneste", slik det ble presentert i figur 9 ovenfor, og at dette kan være snakk om spesialister i allmennmedisin som er registrert som legespesialister og ikke allmennpraktiserende leger. Det vil i så fall kunne føre til en underestimert mangelen på allmennpraktiserende leger.

Estimatet for 2021 er basert på en observert mangel på 15 allmennpraktiserende leger, naturligvis primært innen allmenn legetjeneste (10), men også innen næringene hjemmesykepleie (3) og offentlig administrasjon (2).

Vernepleiere

Figur 11. Estimert mangel på vernepleiere. NAVs bedriftsundersøkelser, 2014-2021.

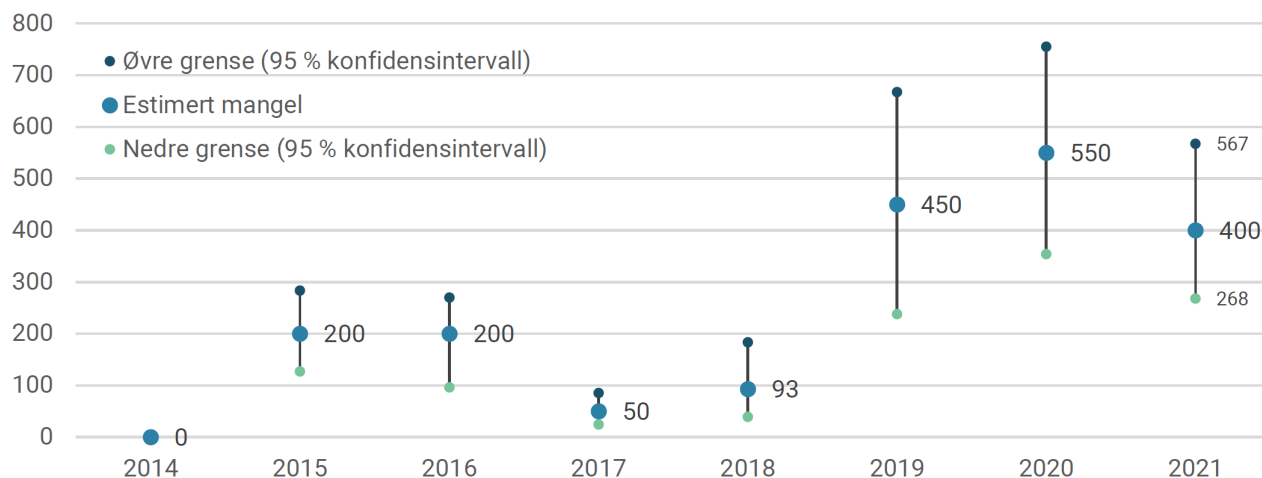
Kilde: NAVs bedriftsundersøkelser, 2014 til 2021. Estimatenes er (stort sett) rundet av til nærmeste 50. Den reelle mangelen er med 95 prosent sannsynlighet langs de vertikale linjene.

Figur 12. Observert mangel på vernepleiere, fordelt på deltjenester. 2021.

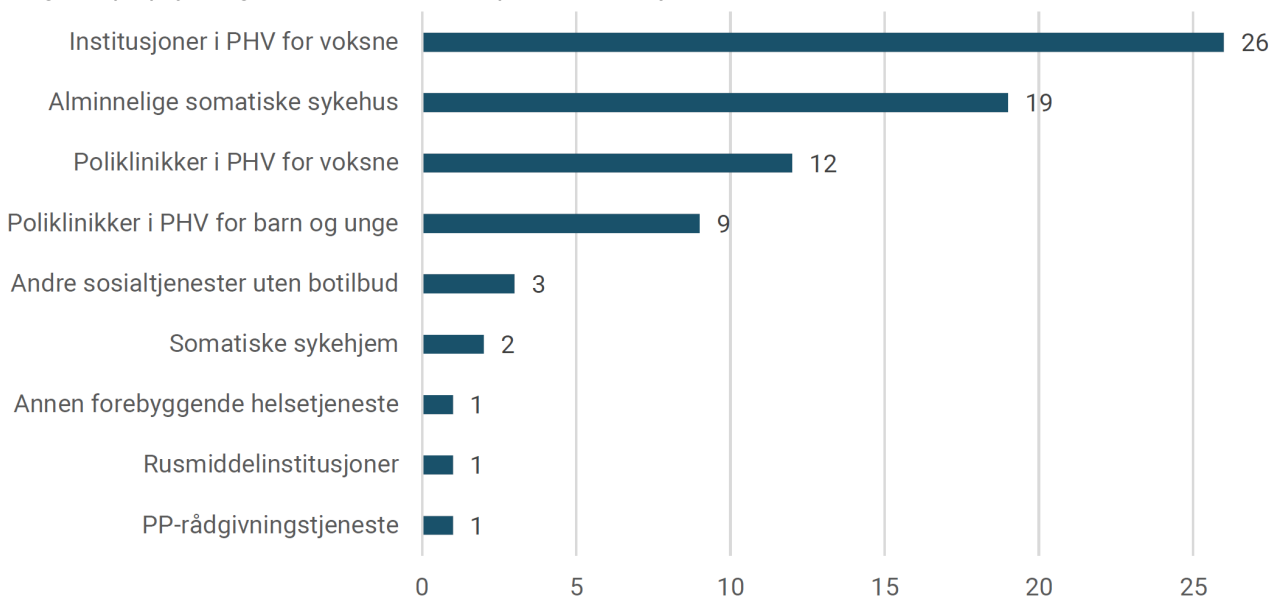
Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2021. Tallene for observert mangel, som danner grunnlaget for estimert mangel, gir kun informasjon om den observerte mangelen blant årets respondenter og bør ikke leses isolert. Observert mangel innen "andre omsorgsinstitusjoner" er i "institusjoner innen barne- og ungdomsvern", "omsorgsinstitusjoner ellers" og "andre sosialtjenester uten botilbud".

Psykologer

Figur 13. Estimert mangel på psykologer (bredt definert). NAVs bedriftsundersøkelser, 2014-2021.

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelser, 2014-2021. Estimatenes er (stort sett) rundet av til nærmeste 50. Den reelle mangelen er med 95 prosent sannsynlighet langs de vertikale linjene. NAVs definisjon av psykologer følger yrkesklassifiseringsstandarden STYRK-08, og dekker dermed bredere enn kliniske psykologer. Vi vet ikke hvor mye av den estimerte mangelen som gjelder kliniske psykologer, men figur 14 under viser at den observerte mangelen på psykologer for det meste er i spesialisthelsetjenesten.

Figur 14. Observert mangel på psykologer (bredt definert), fordelt på deltjenester. 2021.

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2021. Tallene for observert mangel, som danner grunnlaget for estimert mangel, gir kun informasjon om den observerte mangelen blant årets respondenter og bør ikke leses isolert. Observert mangel innen "andre sosialtjenester uten botilbud" er innen familieverntjenester og kommunale sosialkontortjenester.

